



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 226/2025-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody [REDAKOVANÉ] a 2. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátom JUDr. Jozefom Podobom, Námestie sv. Anny 3, Trenčín, proti postupu Okresného súdu Trenčín v konaní sp. zn. 6T/17/2020, postupu Krajského súdu v Trenčíne v konaní sp. zn. 23To/38/2023 a proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 2Tdo/20/2024 a jeho uzneseniu z 12. novembra 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. februára 2025 domáhajú vyslovenia porušenia základných práv zaručených čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 47 ods. 2 ústavy a čl. 50 ods. 3 ústavy postupmi a rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Žiadajú zrušiť napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu, vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, prepustiť ich neodkladne z výkonu trestu odňatia slobody na slobodu, priznať im finančné zadosťučinenie a náhradu trov konania.

2. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 6T/17/2020 z 1. marca 2023 boli sťažovatelia uznaní vinnými zo zločinu lúpeže podľa § 188 ods. 1 a 2 písm. c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. a) Trestného zákona formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona, za čo bol sťažovateľovi 1 uložený nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 7 rokov a 2 mesiacov v ústave so stredným stupňom stráženia a sťažovateľovi 2 uložený nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 7 rokov v ústave s minimálnym stupňom stráženia. Sťažovateľom bola uložená povinnosť nahradiť poškodenému škodu.

3. Sťažovatelia a prokurátor podali proti rozsudku okresného súdu odvolanie. O podaných odvolaniach rozhodol krajský súd rozsudkom z 5. septembra 2023 tak, že na základe odvolania prokurátora zrušil výroky o uloženom treste odňatia slobody a spôsobe jeho výkonu u sťažovateľa 1, ktorého krajský súd odsúdil podľa § 188 ods. 2 Trestného zákona s použitím § 37 písm. m) a § 38 ods. 4 Trestného zákona na trest odňatia slobody vo výmere 8 rokov a 8 mesiacov, so zaradením do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia. Krajský súd zároveň v zmysle § 319 Trestného poriadku odvolania sťažovateľov ako nedôvodné zamietol.

4. Sťažovatelia podali proti rozsudku krajského súdu dovolanie založené na dôvodoch v zmysle § 371 ods. 1 písm. c), g) a i) Trestného poriadku. Najvyšší súd dovolanie sťažovateľov podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľov

5. Podľa názoru sťažovateľov sú rozhodnutia okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu založené na dôkazoch, ktoré neboli vykonané zákonným spôsobom a sú založené na nesprávnom právnom posúdení skutku, čím malo byť porušené ich základné právo na osobnú slobodu zaručené čl. 17 ods. 2 ústavy, základné právo na súdnu ochranu zaručené čl. 47 ods. 2 ústavy a právo na obhajobu zaručené čl. 50 ods. 3 ústavy. Sťažovatelia sú toho názoru, že orgány činné v trestnom konaní a súdy zásadným spôsobom porušili ich právo na obhajobu. Porušenie práva na obhajobu odôvodňujú tým, že vyšetrovateľ mal najskor doručiť uznesenie o vznesení obvinenia sťažovateľovi 2, vypočúť ho ako obvineného a poučiť ho o jeho zákonných právach, hlavne o práve na obhajobu, o možnosti zúčastniť sa na výsluchoch svedkýň a až následne vypočúť tieto svedkyne, ktorých výsluchov by sa mohol zúčastniť už aj sťažovateľ 2, resp. ním zvolený obhajca. Neprítomnému sťažovateľovi 1 mal byť obhajca ustanovený *ex officio* tak, aby bola zabezpečená objektívnosť úkonov vykonávaných po vznesení obvinenia. Keďže k takémuto zákonnému postupu zo strany vyšetrovateľa nedošlo, bola porušená zásada kontradiktórnosti a je nutné považovať výsluchy oboch svedkýň vykonané pred vznesením obvinenia za procesne nepoužiteľné.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osb alebo právnických osb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobd, alebo ľudských práv a základných slobd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobd nerozhoduje iný súd.

7. Ústavný súd pred tým, než pristúpi k predbežnému prerokovaniu ústavnej sťažnosti sťažovateľov, považuje za nutné poznamenať, že podľa § 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) je viazaný nielen rozsahom, ale aj dôvodmi ústavnej sťažnosti. Vo vzťahu k ústavnej sťažnosti sťažovateľov to má za následok, že sa napadnutými postupmi a rozhodnutiami všeobecných súdov bude zaoberať len cez prizmu kritiky skutkovej stránky trestnej veci sťažovateľov s dôrazom na relevantné argumenty sťažovateľov.

III.1. K namietanému porušeniu uplatnených práv postupom okresného súdu a postupom krajského súdu:

8. Ústavný súd vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie práva vykonanej všeobecnými súdmi s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

9. Nad rámec uvedeného ústavný súd vo vzťahu k ústavnej sťažnosťou napadnutému postupu okresného súdu pre úplnosť poukazuje na to, že v zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd v konaní podľa čl. 127 ústavy ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základným právam a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne. Vo vzťahu k postupu okresného súdu ako súdu prvostupňového disponovali sťažovatelia opravným prostriedkom – odvolaním, o ktorom bol oprávnený a povinný rozhodnúť krajský súd ako súd nadriadený. Tomuto postupu totiž bráni zistený neodstrániteľný nedostatok procesnej podmienky spočívajúci v nedostatku právomoci ústavného súdu. Z uvedeného dôvodu by ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti musel odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

10. Obdobne vo vzťahu k ústavnej sťažnosťou napadnutému postupu krajského súdu ústavný súd pre úplnosť poukazuje na to, že vo vzťahu k postupu krajského súdu ako súdu odvolacieho disponovali sťažovatelia mimoriadnym opravným prostriedkom – dovolaním, o ktorom bol oprávnený a povinný rozhodnúť najvyšší súd ako súd nadriadený. Dovolanie tak predstavuje účinný právny prostriedok ochrany práv vo vzťahu k druhostupňovému postupu a rozsudku krajského súdu. Existencia dovolacieho konania pred najvyšším súdom nepripúšťa možnosť ústavného súdu rozhodovať o druhostupňovom postupe a rozsudku krajského súdu. Z uvedeného dôvodu by ústavný súd ústavnú sťažnosť aj v tejto časti musel odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému postupu a uzneseniu najvyššieho súdu:

11. Vo vzťahu k namietanému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovatelia namietajú porušenie základného práva na obhajobu. Najvyšší súd mal napriek opakovaným podaniam sťažovateľov opomenúť tú skutočnosť, že už v rámci prípravného konania bolo porušené právo sťažovateľov na obhajobu.

12. Ústavný súd uvádza, že ústavná sťažnosť je prevažne opakovaním argumentácie sťažovateľov z predošlých podaní adresovaných všeobecným súdom. Je potrebné opätovne uviesť, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je ústavný súd alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. napr. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, III. ÚS 264/2023, III. ÚS 493/2023). Je v právomoci všeobecného súdu vykladať a aplikovať zákon a pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite odôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (m. m. napr. I. ÚS 19/02, II. ÚS 357/06, III. ÚS 264/2023, III. ÚS 493/2023, IV. ÚS 238/05). O arbitrárnosti

pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06, III. ÚS 264/2023). O to v danom prípade s dôrazom na v tomto uznesení prezentované dôvody nejde.

13. V popísaných okolnostiach ústavný súd považuje napadnuté uznesenie najvyššieho súdu za ústavne plne udržateľné, nesignalizujúce ústavnoprávne defekty, ktoré by si vyžadovali prijatie ústavnej sťažnosti v tejto časti na ďalšie konanie. Kritika sťažovateľov v ústavnej sťažnosti sa opiera predovšetkým o závery a vyčítané nedostatky zistené okresným súdom, resp. krajským súdom, o čom, ako je už spomenuté, neprislúcha ústavnému súdu viesť v tomto konaní polemiku. Takýto prieskum prislúcha jedine najvyššiemu súdu, ktorému tieto nedostatky musí prezentovať dovolateľ v podanom dovolaní. Je výlučnou vecou sťažovateľov, ako dôkladne precizujú ú dovolacie dôvody, ktoré v hierarchii súdov posudzuje najvyšší súd.

14. Sťažovatelia podali dovolanie, v ktorom rovnako namietali porušenie práva na obhajobu, založenie rozhodnutia na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom a nesprávne právne posúdenie skutku. V tejto časti im najvyšší súd odpovedal a svoj názor na tieto námietky explicitne uviedol.

15. Námietkou sťažovateľov o porušení ich práva na obhajobu sa najvyšší súd zaoberal od s. 7 svojho rozhodnutia. K namietanému porušeniu práva na obhajobu najvyšší súd uviedol, že svedkyne nevypovedali len pred vznesením obvinenia, ale opakovane aj po vznesení obvinenia v prípravnom konaní, ako aj v konaní pred súdom. Pri ich výsluchu boli prítomní sťažovatelia, resp. ich obhajca, ktorí mali možnosť klásť svedkyňiam otázky a uplatňovať si ďalšie svoje procesné práva pri výkone práva na obhajobu. Námietky sťažovateľov týkajúce sa skutočnosti, že pri výsluchu svedkýň 2. apríla 2020 neboli prítomní ani ich obhajcovia, najvyšší súd vyvrátil a uviedol, že sťažovateľ 2 bol v tento deň vypočutý ako podozrivý a okrem iného bol poučený aj o svojom práve zvoliť si obhajcu. Sťažovateľ 2 však uviedol, že si obhajcu nechce zvoliť. Obhajca bol sťažovateľovi 2 ustanovený opatrením sudcu pre prípravné konanie zo 6. apríla 2020 a následne si sťažovateľ 2 sám obhajcu 22. apríla 2020 zvolil. Sťažovateľ 1 si obhajcu zvolil 6. apríla 2020. Ústavný súd v tejto časti argumentácie sťažovateľov osobitne združuje, že 2. apríla 2020, teda v čase výsluchov svedkýň, nemohli byť pri ich výsluchoch prítomní obhajcovia sťažovateľov, lebo v tomto štádiu trestného stíhania boli sťažovatelia v postavení podozrivých a obhajcu si žiaden z nich nezvolil ani oňho nežiadal. Následne 6. apríla 2020, teda až po vznesení obvinenia, bol sťažovateľovi 2 obhajca pridelený *ex offi* opatrením sudcu pre prípravné konanie a sťažovateľ 1 si obhajcu zvolil taktiež 6. apríla 2020. Moment vydania uznesenia o vznesení obvinenia bol vyšetrovateľom realizovaný až po tom, čo výsluchom podozrivých, poškodeného i svedkýň dospel k dostatočne odovodnenému záveru, že trestný čin spáchali sťažovatelia. Postup vyšetrovateľa nevykazuje ani podľa názoru ústavného súdu také vady, ktoré by mohli mať za následok porušenie práva na obhajobu sťažovateľov alebo hoci len jedného z nich. Poradie výsluchov pre ustálenie vyššej miery podozrenia zo spáchania trestného činu konkrétnou osobou je plne v kompetencii orgánov činných v trestnom konaní. Uvedené neznamená, že podozrivý alebo neskobvinený nemôže realizovať svoj výsluch po už realizovanom prvotnom výsluchu aj neskôr alebo dokonca opakovane, a tým svoju výpoveď dopĺňať. Keďže už uvedené osoby boli vypočuté aj po vznesení obvinenia a kontradiktórnym spôsobom, právo sťažovateľov na obhajobu bolo zachované.

16. Námietskou o tom, že rozhodnutie je založené na ~~dk~~azoch, ktoré neboli vykonané zákonným spôsobom, sa najvyšší súd zaoberal vyčerpávajúco od s. 10 napádaného uznesenia. Najvyšší súd v tejto súvislosti uviedol, že tieto ~~dk~~azy boli vykonané zákonným spôsobom, pričom v predmetnej veci výpovede svedkýň neboli jediným alebo rozhodujúcim dôkazom proti sťažovateľom. Z materiálneho hľadiska teda aj v hypotetickom prípade vyslovenia nezákonnosti výpovede svedkýň by táto skutočnosť nemala za následok zbavenie viny sťažovateľov.

17. Najvyšší súd dal sťažovateľom odpoveď aj na ich dovoláciu námietku týkajúcu sa nesprávneho právneho posúdenia zisteného skutku. K námietke sťažovateľov o nesprávnej právnej kvalifikácii skutku najvyšší súd poukázal na odôvodnenie rozsudku krajského súdu, ktorý sa pr ávnou kvalifikáciou skutku podrobne zaoberal. Najvyšší súd uviedol nielen teoretické východiská svojej úvahy o neexistencii dovolacieho ~~do~~vodu, ale vyjadril sa aj konkrétne na s. 17. napádaného uznesenia. Ústavný súd sumarizujúč dodáva, že najvyšší súd ako súd dovolací tak na vyslovenú dovoláciu kritiku reagoval, a to nielen všeobecnými konštatáciami, ale aj vlastným hodnotením. Aj v tomto smere nebol dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku naplnený.

18. Je potrebné dodať, že ak sťažovatelia ústavnou sťažnosťou zamýšľali závery dovolacieho súdu účinne spochybníť, bolo nutné predostrieť argumentáciu adresnejšie zameranú na konkrétne formulované vysvetlenia najvyššieho súdu. Ústavná sťažnosť však tomuto očakávaniu neučinila zadosť a zostáva takpovediac „na povrchu“, teda len na úrovni všeobecne formulovaných výhrad, s ktorými sa sám najvyšší súd vysporiadal, a preto bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

19. Odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku má za následok, že už bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľov artikulovaných v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutého rozhodnutia, vrátenie veci na ďalšie konanie, primerané finančné zadosťučinenie a trovy konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. apríla 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu